NUMMER 3 - 2022 JAARGANG-19

ATLANTIKWALL MUSEUM NOORDWIJK
BUNKERPOST

Museumbunker:
Verlengde Bosweg 1
2202 NT NOORDWIJK
(Fietspad richting Zandvoort)

Openingstijden museum:
Zie onze website :
https://atlantikwall.nl/

Contact
info@atlantikwall.nl

In dit nummer:

Column van de Voorzitter

Van de secretaris

Klaas Jongeneel †

Geveld door een pom-pom Deel 2

Vrijwilligers uitje

Interview

Column van de voorzitter

Beste vrijwilligers, donateurs en relaties,

Zelfs tijdens de corona jaren van 2020 en 2021 hebben wij, ondanks alle beperkingen, nog aardig wat bezoekers kunnen ontvangen. En daarmee inkomsten verkregen, die cruciaal zijn voor onze exploitatie en voor onze plannen voor verdere verbetering en uitbreiding. Dit jaar 2022 hebben wij de weg omhoog weer helemaal ingezet: het aantal van 7.000 bezoekers is inmiddels overschreden.

Wij beseffen heel goed dat onze vrijwilligers dat met elkaar mogelijk hebben gemaakt: de zaterdagploeg, onze gidsen, de kassa medewerkers, de planners etc. Alle reden dus voor grote dankbaarheid.

En voor ons traditionele uitje voor de vrijwilligers, dat twee jaar niet kon plaatsvinden. Het is mooi dat we op 17 september weer met elkaar op pad konden: op excursie naar bunkers in Rotterdam en Hoek van Holland die tijdens de 'koude oorlog' in gebruik waren.

Als blijk van waardering zetten we af en toe ook één van onze vrijwilligers extra in het zonnetje. Dit jaar hebben wij Rinus Noort vanwege zijn grote verdiensten benoemd tot Lid van Verdienste! Toen wij in 2007 begonnen met de werkzaamheden in het bunkercomplex in de Noordduinen was Rinus er direct bij en eigenlijk is hij daarna nooit meer weg geweest. Hij heeft werkelijk alles gedaan voor ons museum: zand weggraven, kruien, metselen, helm steken, kasten en bedden in elkaar zetten, restaureren, etc. Alom is er grote waardering voor zijn grote inzet, kennis en vaardigheden. Wij hopen dat Rinus en zijn vele collega-vrijwilligers nog vele jaren bij ons actief blijven!

Victor Salman, voorzitter

Bezoekersverloop 2022 *(van de secretaris Johan Gieske en bestuurslid Jeroen v.d. Zalm)*

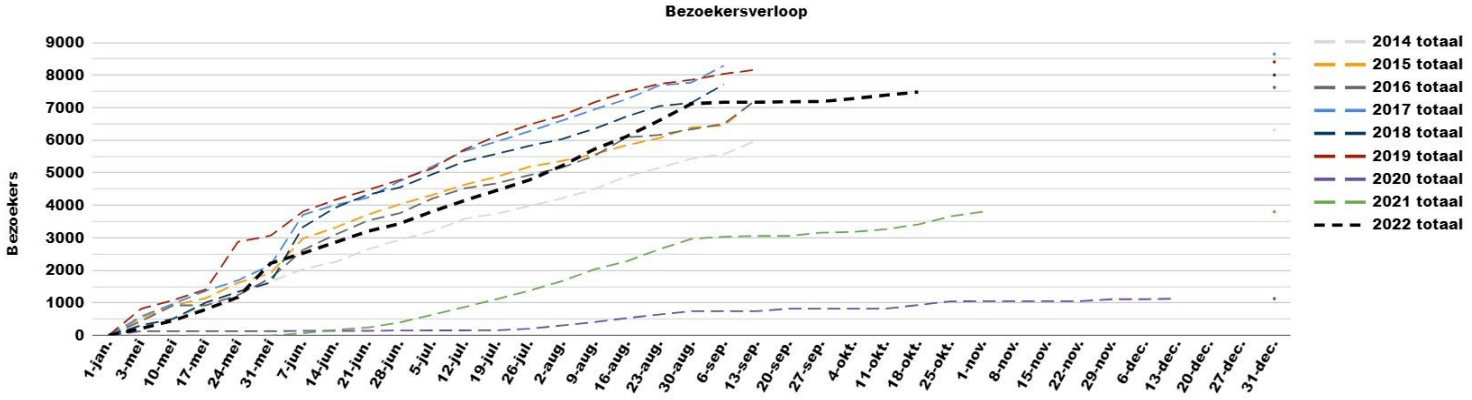

Het aantal bezoekers zit na de magere jaren tijdens de Covid lockdown weer in de lift. Met de extra openingsuren op zaterdag en de scholen die zich ook weer aanmelden kunnen we dit jaar weer positief afsluiten. Het gangenstelsel is nu voor het publiek gesloten, maar de Leitstand S 414 blijft voor het Publiek toegankelijk.

Klaas Jongeneel † *(Johan Gieske)*

Beste vrijwilliger, donateurs en relaties,
afgelopen vrijdag 28 september is ons Lid van Verdienste **Klaas Jongeneel** overleden.
Klaas was als vrijwilliger vanaf het eerste begin bij ons museum betrokken en heeft zich vele jaren ingezet om een succesvolle organisatie op te bouwen. Op zaterdag was hij vaak in het museum te vinden; in de weer met kwast en verfblik. Daarnaast gidste hij op de zondagen en ook vaak doordeweeks.
Door zijn ziekte kon hij de laatste tijd helaas niet meer actief zijn voor het museum.
Op dinsdag 4 oktober j.l. was er gelegenheid om afscheid van hem te nemen in het crematorium Duin- en Bollenstreek te Lisse.

Als ik oud geworden ben
dat ik geen mensen meer herken
en niet eens je naam nog weet.
Pak dan mijn hand nog even beet
en zeg me zo gedag.
Laat voelen dat je me mag,
wellicht dat ik het gevoel herken
dat ik voor iemand,
iemand ben.

Dankbaar voor alle mooie jaren hebben wij in liefde afscheid genomen van

Klaas Jongeneel

* Zevenhuizen, 16 maart 1938 † Noordwijk, 28 september 2022

Hannie
Susan
Jessy en Jules
Lou
Judith
Samuel en Fleur
Lex en Amee
Ruben en Tania
Renata
Luciano

Hyacinthenstraat 10, 2161 XP Lisse

Klaas verblijft in crematorium Duin- en Bollenstreek, Achterweg-Zuid 62 te Lisse, alwaar geen bezoek.

Het informele afscheid vindt plaats op dinsdag 4 oktober om 13.30 uur in voornoemd crematorium.

Wij vinden het fijn als u voor Klaas een onverpakte bloem meebrengt.

Onze grote dank gaat uit naar alle medewerkers van verzorgingshuis Jeroen, afdeling Pioenroos voor de liefdevolle verzorging.

Geveld door een 'pom-pom' (deel 2)

Over het tot zinken brengen van Schnellboot S 71 in de nacht van 17 op 18 februari 1943 en het lot van haar bemanning

Geschreven door Jaap Plokker
Onderzoek gedaan door Jaap Plokker & Rinus Noort e.a.

Samenvatting van het voorafgaande

Begin april 1943 spoelden er op het strand van Noordwijk en Zandvoort stoffelijke overschotten aan van de bemanning van de Duitse Schnellboot S 71. De S 71 behoorde tot het te IJmuiden gestationeerde 6. Schnellbootsflotille. In Rotterdam was het 4. Schnellbootsflottille gestationeerd. De in Nederland gestationeerde Schnellboote trokken er regelmatig op uit om voor de kust van East Anglia mijnen te leggen of met hun torpedo's geallieerde vrachtschepen tot zinken te brengen. Hoewel lichtbewapend waren zij, dankzij hun torpedo's in combinatie met hun snelheid van max. 40 knopen, geduchte tegenstanders voor geallieerde marine- en vrachtschepen.

Schnellboot S 71

De Schnellboot S 71 was van de S 38 klasse. De kiel werd op 22 september 1941 gelegd op de 'Lürssen Werft' te Bremen. De tewaterlating vond plaats op 4 december 1941 waarna op 11 januari 1942 de S 71 in dienst werd gesteld en werd toegevoegd aan het 6. Schnellbootsflottille, het flottielje waarbij ze haar gehele actieve loopbaan zou zijn ingedeeld. Het 6. Schnellbootsflottille wisselde van januari 1942 tot en met februari 1943 regelmatig van thuishaven en zwierf gedurende deze periode langs havens aan de Atlantische Oceaan en de Noordzee, van Svolvaer op de Lofoten in noord Noorwegen tot in het Belgische Oostende. Vanaf 22 september 1942 was het 6. Schnellbootsflottille gestationeerd in IJmuiden. Op 1 augustus 1942 werd het commando over de S 71 overgedragen aan de toen vierentwintigjarige Oberleutnant zur See Rüdiger Suhr.

Mijnenlegactie tussen Sheringham en Lowestoft

Rond half vijf in de middag van woensdag 17 februari 1943 verlieten vijftien Schnellboote van het 2., 4., en 6. Schnellbootsflottille hun bases in IJmuiden en Rotterdam voor het leggen van mijnen in de doorvaart langs de Haisborough Sands, tussen Lowestoft en Sheringham. Om 20.19 u. werd het 2. Flottille ontdekt en aangevallen door een Fairey Albacore, een éénmotorige tweedekker uitgerust voor verkenning en bom- en torpedoaanvallen. Kennelijk had de Fairey Albacore, die met zijn aanval geen noemenswaardig succes had bereikt, de Royal Navy gealarmeerd, want de Britse destroyers HMS Montrose en HMS Garth, aangevuld met enkele Britse snelboten, MGB's, stoomden op naar de plek waar de Duitse flottieljes waren gesignaleerd. In de verwachting dat de Duitsers er op uit waren een konvooi aan te vallen dat op weg was van Harwich naar Great Yarmouth namen ze posities in waar ze én het konvooi konden beschermen én de Duitse Schnellboote meenden te kunnen verwachten. Om 23.39 u. meldde één van de destroyers het eerste (radio)contact met Schnellboote. Als gevolg van een door HMS Montrose afgeschoten lichtgranaat werden op 18 februari 1943 ca. 00.50 u de Duitse Schnellboote S 39, S 71 en S 76 plotseling voor HMS Garth zichtbaar. De S 71 voer als middelste van het in linie varende trio. Terwijl er vanaf HMS Garth met een 'pom-pom' op hen werd geschoten probeerden de Duitsers zich, al zigzag varende, uit de voeten te maken. Vanaf HMS Garth afgevuurde granaten troffen de S 71, die vervolgens in brand vloog en tot stilstand kwam. De S 39 en S 76 wisten op tijd te ontsnappen.

Overlevenden

Toen HMS Garth de brandende S 71 naderde zag men op het achterdek, zo ver mogelijk van de vlammen, een groepje overlevenden staan die te kennen gaven van boord gehaald te willen worden. Vanaf HMS Garth werd een sloep te water gelaten, die richting de S 71 voer. Op ca. 10 meter van het achterdek gekomen werd door één van de Britten in z'n beste Duits aan de zes bemanningsleden van de S 71 te kennen gegeven hun wapens weg te gooien, in het water te springen en naar de sloep te zwemmen. Eén Duitser waagde een poging en zwom naar de sloep. Toen hij aan boord was genomen en hem duidelijk was gemaakt dat hij nergens bang voor hoefde te zijn, schreeuwde hij naar zijn vijf achtergebleven maten dat ze zijn voorbeeld moesten volgen. Ook zij sprongen in zee en zwommen hun redding tegemoet. Eén van hen had de scheepshond van de S71 bij zich. Een zevende Duitser die al eerder in het water was gesprongen werd eveneens door de sloep opgepikt. Intussen begon aan boord van de S 71 munitie te exploderen en de Britten, uit vrees dat de brandstoftanks eveneens zouden ontploffen, maakten zich zo snel mogelijk uit de voeten. Om 02.00 u. was de reddingsoperatie beëindigd en had HMS Garth zeven opvarenden, waaronder een ernstig gewonde, en de scheepshond van de S 71 aan boord genomen. De Duitse overlevenden gaven aan dat ze in ieder geval elf doden en twee zwaar gewonden in kritieke toestand, waaronder twee officieren, aan boord van de S 71 hadden achtergelaten. Terwijl de S 71 nog brandend ronddreef heeft de HMS Garth haar geramd, waarna ze zonk. Bij daglicht inspecteerden Britse schepen de plek waar de S 71 was gezonken en troffen daar een grote olievlek, wat houten wrakstukken, waaronder een stuk van de boeg, en een Duitse vlag aan. De vlag werd uit het water gevist en meegenomen. Het wrak van de S 71 ligt in positie 52° 26'N/ 02°, 05'O op de zeebodem; ca. 22 km ten oosten van Lowestoft. De zeven overlevenden van de S 71 werden door HMS Garth in Harwich binnengebracht, aan de autoriteiten overgedragen en verbleven gedurende de verdere oorlogsjaren in krijgsgevangenschap. De hond werd door de bemanning van de HMS Garth geadopteerd en vervolgde zijn leven in Brits krijgsgevangenschap aan boord van de destroyer luisterend naar de naam Schnapps.

End of a North Sea passage. Port of arrival, unknown—to the E-boat prisoners, anyhow, who are guided ashore blindfold from the British destroyer.

E-BOAT MEN HAD TO SWIM

Express Staff Reporter

SEVEN German sailors—and a dog, Peter—were taken prisoner from the E-boat sunk by the 900-ton British destroyer Garth in the North Sea early on Thursday.

With the Garth was the 1,530-ton destroyer Montrose, and together—and without loss or damage to themselves—they beat off an E-boat attack on a convoy they were escorting. Not one ship in the convoy was harmed.

Last night Lieut.-Commander J. P. Scatchard, captain of the Garth, said that star shells from the Montrose showed up the E-boats in line ahead formation.

The Garth's gunfire set one of the E-boats ablaze. She stopped, and a group of men could be seen on her after-deck. They were shouting for help.

Sub-Lieutenant H. Brierley, R.N.V.R., went away in the destroyer's whaler to try to save them.

Huddled on deck

Said Brierley: "When we approached the blazing boat ammunition was exploding, and there was also the risk of the fuel tanks going up. We could make out six men and a dog huddled together on deck as far away from the flames as they could get.

"I decided that ten to 15 yards was the nearest that we could approach with reasonable safety, and I remembered thinking that this was an opportunity for which I had long waited—to try out my knowledge of German. I shouted to the survivors to throw away their arms and swim for it.

"They hesitated, and then only one of the party swam over to us. I assured him that nothing terrible was going to happen to the survivors, and he shouted to the others to follow his example.

"The rest of them, bringing the dog with them, swam over to us to be taken aboard the destroyer."

A seventh survivor, who had jumped overboard before the arrival of the whaler and had been swimming for some time, was also picked up. The Germans said that 13 of their crew, including the two officers, were killed.

Peter, the E-boat's dog mascot, has been adopted by the Garth.

Duitse reactie

Onwetend van wat er precies met de S 71 was gebeurd legden de overige Schnellboote de mijnen en keerden vroeg in de morgen van donderdag 18 februari 1943 naar hun thuishaven terug. Toen bij daglicht de S 71 nog steeds niet in IJmuiden was teruggekeerd werden vliegtuigen er op uitgestuurd om naar de vermiste Schnellboot te zoeken. Ze konden niets vinden. Later op de dag verordonneerde de Führer der Schnellboote Rudolf Jasper Petersen hoogstpersoonlijk zeventien Schnellboote van de in Nederland gestationeerde flottiljes naar de S 71 en eventuele overlevenden te zoeken. Ook zij voeren onverrichter zake huiswaarts. De actie van Petersen leverde hem een uitbrander op van zijn superieur Generaladmiral Wilhelm Marschall, bevelhebber van Marinegruppe West. Schnellboote waren er om te vechten en geen reddingboten. De Duitsers waren er dus niet van op de hoogte dat zeven van de zesentwintig bemanningsleden door de Britten waren gered en in krijgsgevangenschap verdwenen. Negentien opvarenden van de S 71 overleefden het niet. De Duitsers die met de S 71 ten onder gingen waren: commandant Obertleutnant zur See Rüdiger Suhr, Leutnant Helmut Otto, ObMach. Ernst Tober, MachObMt. Freitag, MaschMt. Reer, ObMt. Eberhard Kronke, MatrHptGefr. Willi Lissowski, FkObGefr. ?, FkObGefr. Hohmann, MatrObGefr. Arthur Arps, MatrObGefr. Kolbe, MatrObGefr. Naujoks, MatrObGefr. Paul Niechwiejczyk, MechObGefr. Zgolik, MaschObGefr. Meier, MaschObGefr Schilling, MatrGefr. Kracik en Matr. Lengert.

Wordt vervolgd

Vrijwilligersuitje 2022 *(Robert Kremer)*

Op zaterdag 17 september was het zover na een paar jaar onderbreking door Corona maatregelen.
Het jaarlijkse vrijwilligersuitje.

Ongeveer 30 vrijwilligers verzamelden ’s-morgens op het Wantvelt. Met een enorme bus van Brouwer zijn we op pad gegaan. Naar Rotterdam, naar het oude gebouw van de Nederlandse Bank. Aldaar werden we ontvangen met koffie en wat lekkers door de zeer gastvrije collega’s van Stichting Functioneel Bunker Beheer. In het oude gebouw van de Nederlandse Bank werd ons de geschiedenis van het gebouw uitgelegd. Daar hoorde ook een kijkje in de bunker kelder van het gebouw bij. Daar lagen in het verleden grote hoeveelheden goud. Een uitgebreide inspectie van deze kelder ten spijt zijn geen vergeten goederen aangetroffen….helaas… De zeer dikke deuren waren een zichtbaar overblijfsel van het gebruik van deze kelder.

Daarna reden we verder Rotterdam in, waarbij de bus nog moeite had om een van onze fietsende vrijwilligsters bij te houden. Onder een fly-over werd een schuilbunker uit de koude oorlog bewonderd.
Daarvan waren er tientallen gebouwd in Rotterdam. Nu in gebruik als poppodium voor een band.
Dit waren slechts opwarmertjes. Het werd echt spannend toen wij ons meldden bij de commandobunker van het Rijnmond gebied. In deze volledig ingerichte bunker werd ons uitgelegd wat de taken zouden zijn in geval van een 3e Wereldoorlog in de jaren ’60. Op een grote regiokaart werd aangewezen wat de maatregelen en bouwwerken in die tijd waren om de continuïteit van de goederenaanvoer te waarborgen.
Verbazingwekkend.

Ook bijzonder dat in het recente verleden oud kabinetsleden stellig waren in hun overtuiging dat het plannen waren die nooit tot uitvoering gekomen waren. Ondanks de vele en doordachte bouwwerken die toen gebouwd zijn moest iemand toch naar buiten, nadat de bom viel, om buiten op het dak op een meetapparaat te kijken. Vrijwilligers? In deze bunker werd ook een goed verzorgde lunch geserveerd.

Tot slot ging de reis naar de ferry terminal van de Stena Line in Hoek van Holland. Dit moderne gebouw is over een oude Duitse commandobunker heen gebouwd. De bunker is nu een opslagruimte van de Stena Line. Bijzonder was de pantserdeur aan de kadezijde met kogelgaten boven de deur. Ook opvallend waren de observatie- en schietgaten waarin de ijzeren schuifluikjes verkeerd om gemonteerd leken.

Deze verrassende dag werd met een borrel en buffet afgesloten bij de Heeren van Noortwyck waar het nog heel lang onrustig bleef.

Colofon:
Stichting Atlantikwall
Museum Noordwijk

info@atlantikwall.nl

Bankgegevens:
Giro NL23INGB0009185700
Bank NL03RABO0146683110
t.n.v. St. Atlantikwall Museum te Noordwijk

Bestuur:
Voorzitter: Victor Salman
Vice voorzitter: André v.d. Niet
Secretaris: Johan Gieske
Penningmeester: Joeri de Jong
Lid: Jeroen v.d. Zalm
Lid: Rob Dorst
Lid: Joan Rückert

Ereleden
Cor van Duin
Ruud Boot
Jan Heus

Redactie Bunkerpost:
Anton Haasnoot

Redactieadres:
redactie@Atlantikwall.nl

Medewerkers:
Gerty Haasnoot
Johan Gieske
Jeroen v.d. Zalm
Jaap Plokker
Robert Kremer
Dirk Zweers

Logo Bunkerpost:
Peter Wijnberger

Officieel logo
Marjolijn v.d. Jagt

Overname van teksten of afbeeldingen uit deze nieuwsbrief is uitsluitend toegestaan na verkregen schriftelijke toestemming van de redactie en de desbetreffende auteur.

Interview Chris Groeneveld (Dirk Zweers)

Naam, geboortejaar, achtergrond, beroep?

Chris Groeneveld, 1954 te Den Haag. Middelbare school periode doorgebracht in Epe, waar mijn ouders een groot huis in het bos bezaten. Via een vakantiebaantje bij een fotograaf hier interesse in gekregen en de Fotovakschool te Apeldoorn gevolgd. Ben ongeveer een jaar fotograaf / journalist geweest. Daarna heb ik gesolliciteerd bij de Politie. Na drie jaar dienst in het blauw rechercheur geworden. Uiteindelijk hoofd landelijk bureau opsporing & bestrijding kinderporno geworden, en voor deze functie veel in verre landen geweest. Uiteindelijk als hoofdinspecteur met pensioen gegaan.

Hoe ben je betrokken geraakt bij de Stichting Atlantikwallmuseum Noordwijk?
Altijd veel belangstelling voor geschiedenis gehad, vooral in die van de Wereldoorlogen van de 20e eeuw. Ook nog steeds fotografie als hobby, zelfs lid van de landelijk Nikon Vereniging, met ca. 2.000 leden. Aldus op Instagram ons museum tegengekomen, en in 2020 via André bij het gidsenteam gekomen.

Wat voor soort werkzaamheden doe je het liefst voor de Stichting?
Het gidsen van onze bezoekers vind ik het leukste om te doen, zo nodig draai ik af en toe kassa. Af en toe een klusje ga ik niet uit de weg.

Wat geeft je bij deze werkzaamheden het gevoel goed bezig te zijn?
Het enthousiasme van ons publiek geeft me veel voldoening. Ook om te zien dat ons museum er keurig bij staat. Wat ik wel nog wil verbeteren is mijn gidsvaardigheid in het Duits, gidsen in het Engels gaat me zonder meer goed af. Wat ik ook zeer waardeer is de openheid en vriendelijkheid van het team waarmee ik geïntroduceerd ben.

Hoe zie je de toekomst van de Stichting Atlantikwallmuseum Noordwijk?
Die zie ik positief in , vooral doordat er steeds weer aardige ideeën uit de vrijwilligersgroep komen, zoals het eventueel plaatsen van een Tobruk nabij de ingang, de avondopenstelling met de waxinelichtjes, de Duitse soldaten met stemmen speciaal voor de jeugdige bezoekers.

Kun je beknopt een anekdote over onze bunker vertellen?
Niet echt met humor, wel bijzonder. Onlangs liep ik samen met Hans met een groep Duitse middelbare scholieren. Wat me raakte was dat de docent van deze groep geëmotioneerd leek te raken van hetgeen hij te zien en te horen kreeg in ons museum en gangenstelsel.